

МОДУЛЬ 1. ОСОБЛИВІ ПОРЯДКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В СИСТЕМІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

ТЕМА 1. КРИМІНАЛЬНА ПРОЦЕСУАЛЬНА ФОРМА

Колоквіум

Питання для обговорення:

1. Поняття кримінальної процесуальної форми та її ознаки.
2. Значення кримінальної процесуальної форми в реалізації завдань кримінального провадження.
3. Співвідношення категорій «кримінальна процесуальна форма» та «належна правова процедура».

ТЕМА 2. УНІФІКАЦІЯ ТА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ФОРМИ

Колоквіум

Питання для обговорення:

1. Поняття та значення уніфікації та диференціації кримінальної процесуальної форми.
2. Чинники, що обумовлюють диференціацію кримінальної процесуальної форми.
3. Мета та напрями диференціації кримінальної процесуальної форми.
4. Критерії диференціації кримінальної процесуальної форми.
5. Співвідношення понять «кримінальне провадження» та «особливий порядок кримінального провадження».

ТЕМА 3. ОСОБЛИВІ ПОРЯДКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Колоквіум

Питання для обговорення:

1. Особливі порядки кримінального провадження, які диференційовані за критерієм особливостей суб'єкта вчинення кримінального правопорушення:
 - 1.1. Кримінальне провадження щодо неповнолітніх.
 - 1.2. Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру.
 - 1.3. Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб.
 - 1.4. Кримінальне провадження щодо юридичної особи.
2. Інші особливі порядки кримінального провадження.
 - 2.1. Кримінальне провадження на підставі угод.
 - 2.2. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення.
 - 2.3. Кримінальне провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю.
 - 2.4. Кримінальне провадження на території дипломатичних

представництв консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні.

2.5. Провадження в суді присяжних.

2.6. Спеціальне кримінальне провадження (in absentia).

2.7. Кримінальне провадження щодо кримінальних проступків.

2.8. Особливий режим досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції.

2.9. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження.

МОДУЛЬ 2. ОСОБЛИВІ ПОРЯДКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ, ДИФЕРЕНЦІЙОВАНІ ЗА КРИТЕРІЄМ ОСОБЛИВОСТЕЙ СУБ'ЄКТА ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

ТЕМА 1. КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ

Питання для обговорення:

1. Порядки (форми) кримінального провадження щодо неповнолітніх у залежності від їх віку.

2. Обставини, які підлягають встановленню у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх.

3. Особливості реалізації заходів забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх.

4. Зміст повноважень дізнавача, слідчого, прокурора, які спрямовані на забезпечення прав та законних інтересів неповнолітніх під час проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій за їх участю.

5. Специфіка закінчення досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх.

6. Процедура судового провадження в суді першої інстанції у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх.

7. Особливості кримінального провадження щодо застосування примусових заходів виховного характеру до неповнолітніх, які не досягли віку кримінальної відповідальності.

8. Підстави та процесуальний порядок дострокового звільнення неповнолітнього від примусового заходу виховного характеру.

Завдання

1. 20 липня 2016 р. у 00 годин 15 хвилин за київським часом (19 липня 2016 р. у 22 годин 15 хвилин за часовим поясом, де знаходився літак) громадянин України Михайлов О., який народився 20 липня 2000 р. у десятій годині ранку та громадянин України Олександров М. 1998 р. народження, перебуваючи на борту літака, який належав українській компанії МАУ, прямували з міста Токіо (Японія) до міста Києва (Україна).

У процесі спільної розмови між Михайловим О. та Олександровим М. виникла сварка, яка переросла в бійку, внаслідок чого останній зазнав від умисних дій Михайлова О. легких тілесних ушкоджень, що спричинили короткочасний розлад здоров'я (ч. 2 ст. 125 КК України).

Чи може Михайлов О. бути притягнутий до кримінальної відповідальності? Якщо, так, окреслить особливості кримінального провадження щодо нього. Якщо ні, дайте відповідь, чи може Михайлов О. бути притягнутий до іншого виду відповідальності, передбаченої кримінальним законом? Поясніть, які у цьому випадку особливості провадження щодо неповнолітнього.

Той самий випадок, але літак належить японським авіалініям.

2. Косенко та Блудов разом святкували вісімнадцяту річницю з дня народження останнього. Перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, вони за попередньою змовою вчинили крадіжку з продуктового магазину (ч. 2 ст. 185 КПК). На момент вчинення кримінального правопорушення Косенко виповнилося 13 років.

Після внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань слідчий органів внутрішніх справ з урахуванням правил обчислення строків у кримінальному провадженні розпочав досудове розслідування щодо Блудова у відповідності з вимогами параграфу 1 Глави 38 КПК. Провів необхідні слідчі дії, потім, керуючись ст. 292 КПК, склав клопотання про звільнення Блудова від кримінальної відповідальності і застосування до нього примусових заходів виховного характеру. Щодо Косенка кримінальне провадження закрит на підставі п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК.

Оцініть дії слідчого. Визначте особливості кримінального провадження щодо неповнолітніх. Охарактеризуйте порядок застосування до неповнолітніх примусових заходів виховного характеру.

3. Особу Х. було затримано під час вчинення крадіжки з ювелірного магазину (ч. 5 ст. 185 КК України, крадіжка вчинена в особливо великих розмірах). Під час спілкування зі слідчим особа Х. повідомив, що документів у нього немає, він є неповнолітнім, від дачі будь-яких інших показань відмовився, як і від участі у провадженні захисника. Слідчий, оцінивши зовнішній вигляд та манеру спілкування особи Х., не повірив йому, повідомив, що у разі ненадання інформації щодо себе буде вимушений звернутися до суду із клопотанням про обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту. Після чого провів низку процесуальних дій, зокрема, здійснив впізнання особи Х., допитав свідків та підозрюваного Х. та спрямував клопотання до слідчого судді про обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту. Під час судового засідання особа Х., яка до цього мовчала, надала документальне підтвердження, що вона є дійсно неповнолітнім.

Оцініть дії слідчого. Яке рішення має прийняти слідчий суддя?

4. Під час судового провадження у суді першої інстанції особа Х., яка вчинила кримінальне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 186 КПК України

(грабіж, поєднаний з насильством, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого), досяг повноліття. Під час чергового судового засідання Х. заявив, що оскільки він досяг 18 років, то не потребує а ні допомоги захисника, а ні законного представника. Суддя пояснив, що оскільки Х вчинив кримінальне правопорушення у віці 17 років, то процесуальні гарантії у вигляді участі у справі захисника та законного представника залишаються. Суд розглянув справу по суті і постановив рішення, яким звільнив Х. від покарання і застосував до нього примусові заходи виховного характеру у вигляді обмеження дозвілля (заборона відвідувати нічні клуби) та передав Х. під нагляд його батьків.

Оцініть дії суду.

Рекомендована література:

1. Борисов В. И. Иные уголовно-правовые последствия совершения общественно опасного деяния. Вибрані твори. Харків: Право, 2018. С. 400-420.
2. Карпенко М. О. Особливості кримінального провадження щодо неповнолітніх за новим Кримінальним процесуальним кодексом України: прогресивний підхід чи старі проблеми? *Університетські наукові записки: часопис*. 2012. № 4 (44). С. 395-399.
3. Карпенко М. О. Особливості провадження в справах про злочини неповнолітніх: монографія. Харків: ФІНН, 2009. 240 с.
4. Колодчин В. В, Туманянц А. Р. Повноваження прокурора в судовому провадженні у першій інстанції: монографія. Харків: ТОВ «Оберіг», 2016. 228 с.
5. Кузьменко О. В. Примусові заходи виховного характеру як інститут кримінального права України. Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. 2018. № 4 (1280). С. 7-22.
6. Лапкін А.В. Прокурор у кримінальному провадженні: теоретичні, правові та організаційно-методичні проблеми: монографія. Харків: Право, 2020. 1304 с.
7. Особливості здійснення кримінальних проваджень щодо неповнолітніх. Навчально-методичний посібник: за заг. ред. Щепоткіної В. В., Слущкої Т. І.. Київ, 2017. 238 с.
8. Попов Г. В. Актуальні питання застосування примусових заходів виховного характеру. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2014. Т. 2. № Вип. 29. С. 223–226.
9. Про практику здійснення судами кримінального провадження щодо неповнолітніх: ЛИСТ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ від 16.01.2017 р. № 223-66/0/4-17. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/VRR00215>
10. Романюк В. В. Процесуальний аспект вивчення особи неповнолітнього в кримінальному провадженні щодо неповнолітніх. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка*. 2019. №2 (86). С. 146-156.

ТЕМА 2. КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ МЕДИЧНОГО ХАРАКТЕРУ

Питання для обговорення:

1. Матеріальні, процесуальні та фактичні підстави здійснення кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру.
2. Обставини, що підлягають встановленню під час досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру.
3. Особливості застосування заходів забезпечення кримінального провадження у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру.
4. Обов'язки, які покладені законом на дізнавача, слідчого, прокурора, суд у разі, якщо під час кримінального провадження будуть встановлені обставини, які дають підстави вважати, що особа під час вчинення суспільно небезпечного діяння була в неосудному або обмежено осудному стані або вчинила кримінальне правопорушення в осудному стані, але після його вчинення захворіла на психічну хворобу, яка позбавляє її можливості усвідомлювати свої дії або керувати ними.
5. Процесуальний статус особи, щодо якої вирішується питання про застосування примусових заходів медичного характеру.
6. Особливості об'єднання і виділення кримінальних проваджень щодо застосування примусових заходів медичного характеру.
7. Особливості закінчення досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру.
8. Процесуальний порядок судового провадження в суді першої інстанції у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру.

Завдання

1. Під час кримінального провадження по обвинуваченню Донця у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 286 КПК, у слідчого виникли сумніви в його осудності. Змінивши, шляхом звернення до слідчого судді, запобіжний захід – застава, що був обраний відносно Донця, на передання на піклування матері правопорушника з обов'язковим лікарським наглядом, слідчий призначив судово-психіатричну експертизу. У висновку експерта було зазначено, що Донець страждає психічною хворобою у формі шизофренії.

Подальше розслідування дозволило слідчому зробити висновок, що на момент вчинення кримінального правопорушення Донець не був здатен повною мірою усвідомлювати свої дії. Зважаючи на встановлені обставини, слідчий провів подальші процесуальні дії без участі Донця. Після закінчення

досудового розслідування був складений обвинувальний акт, який разом з матеріалами кримінального провадження був спрямований прокурору.

Чи є порушення в діях слідчого? Охарактеризуйте особливості досудового розслідування та судового провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру.

2. 15 березня 2015 р. ухвалою Харківського районного суду Харківській області до громадянина Сірого Б., який вчинив у стані неосудності суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 122 КК, були застосовані ПЗМХ у вигляді госпіталізації його до психіатричного закладу із звичайним спостереженням – Харківської обласної психіатричної клініки.

17 червня 2015 р. ухвалою Харківського районного суду Харківській області ПЗМХ припинені. Матеріали кримінального провадження разом із клопотанням слідчого, погодженого прокурором, про застосування примусових заходів медичного характеру направлені прокурору-процесуальному керівнику для прийняття відповідного процесуального рішення. Підставою прийняття відповідного рішення судом став висновок комісії лікарів-психіатрів, які зазначили, що після проходження курсу лікування Сірий Б. перебуває у стані стійкого та тривалого покращення, орієнтований вірно у всіх напрямках, спокійний, критично ставиться до своєї хвороби та діяння, яке вчинив. Отже, Сірий Б., на даний час соціальної загрози для себе та оточуючих не виявляє і є доступним для спілкування.

Прокурор не погодився з рішенням суду, оскільки вважав, що досудове розслідування закінчене, матеріали кримінального провадження вже спрямовані до суду, отже саме суд має прийняти рішення про подальший рух справи. Оскаржив ухвалу суду до Апеляційного суду Харківської області,

Оцініть ситуацію, що сталася. Дайте оцінку діям прокурора та суду. Яке рішення має прийняти Апеляційний суду Харківської області?

3. Досудовим розслідуванням встановлено, що Туск 04 березня 2016 року близько 15 год., з полиці у торгівельному залі таємно, умисно, з корисливих мотивів, викрав чуже майно, що належить ТОВ «Полікор» на загальну суму 1558,90 грн.

У ході подальшого досудового розслідування відносно підозрюваного було проведено судово-психіатричну експертизу, згідно висновку якої Туск на період часу, до якого відноситься скоєння ним інкриміновані діяння та на теперішній час виявляв та виявляє ознаки хронічного психічного захворювання на шизофренію параноїдну, через що на період часу, до якого відноситься скоєння інкримінованого йому правопорушення, він не міг усвідомлювати свої дії і керувати ними і на теперішній час не може усвідомлювати свої дії і керувати ними.

Слідчий, вважаючи, що Туск не може правильно сприймати обставини, що мають значення у кримінальному провадженні, не може приймати участь у слідчих діях і судовому процесі закінчив досудове розслідування та надіслав до

районного суду клопотання про застосування щодо Туска ПЗМХ у вигляді госпіталізації до психіатричної лікарні зі звичайним типом нагляду.

Суд, зважаючи на зміст клопотання слідчого та неможливість участі Туска у судовому засіданні провів спрощений судовий розгляд відповідно до ст. 349 КПК України та ухвалою клопотання слідчого задовольнив, застосувавши ПЗМХ, який запропонував слідчий.

Оцініть дії слідчого, суду.

4. До апеляційного суду із скаргою звернувся захисник, який просив скасувати ухвалу районного суду про застосування до Блудова ПЗМХ та ухвалити рішення про закриття провадження щодо застосування ПЗМХ. В обґрунтування своєї скарги зазначив, що а ні під час досудового розслідування, а ні під час розгляду справи в суді першої інстанції участь у провадженні не приймав законний представник Блудова, який був визнаний експертним шляхом психічнохворим на момент проведення кримінального провадження. Ця обставина є істотним порушенням норм кримінального-процесуального закону.

Прокурор не погоджувався із захисником, вважав, що глава 39 КПК України не передбачає обов'язкової участі у провадженні щодо застосування ПЗМХ законного представника. Послався на зміст ч.1 ст. 44 КПК України, яка передбачає обов'язкове залучення законного представника підозрюваного та обвинуваченого тільки, якщо вказані особи є неповнолітніми або визнані недієздатними у встановленому порядку (тобто попереднім рішенням суду) або обмежено дієздатними. Між тим, Блудов не є таким суб'єктом.

Яке рішення має прийняти апеляційний суд?

Рекомендована література:

1. Берш А. Я. Примусові заходи медичного характеру: правова природа та види: дис. ... канд. юрид. наук: Одеса, 2017. 188 с.

2. Колодчин В.В, Туманянц А.Р. Повноваження прокурора в судовому провадженні у першій інстанції: монографія. Харків: ТОВ «Оберіг», 2016. 228 с.

3. Лапкін А. В., Євтеєва Д. П., Карелін В. В. Міжнародні стандарти застосування примусових заходів медичного характеру. *Конституційні засади медичної реформи в Україні*: матеріали Мед.-прав. форуму (м. Харків, 6 груд. 2019 р.). Харків: Право, 2019. С. 60.

4. Лапкін А. В. Прокурор у кримінальному провадженні: теоретичні, правові та організаційно-методичні проблеми: монографія. Харків: Право, 2020. 1304 с.

5. Маринів В. І., Карпенко М. О., Бережний О. І. Медичний критерій визнання особи неосудною: український та зарубіжний досвід. *Конституційні засади медичної реформи в Україні*: матеріали Мед.-прав. форуму (м. Харків, 6 груд. 2019 р.). Харків: Право, 2019. С. 66

6. Печко В. До питання специфіки досудового розслідування кримінальних правопорушень, скоєних особами, які потребують застосування

примусових заходів медичного характеру. *Национальный юридический журнал: Теория и практика*. 2019. № 6(40). С. 194-197.

7. Тищенко О. І., Лейба О. А., Тітко І. А. Європейські стандарти дотримання прав особи при застосуванні примусових заходів медичного характеру в кримінальному провадженні. *Конституційні засади медичної реформи в Україні*: матеріали Мед.-прав. форуму (м. Харків, 6 груд. 2019 р.). Харків: Право, 2019. - С. 91-92.

8. Ткач А. Розвиток законодавчого забезпечення обвинувачення у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру. *Вісник прокуратури*. 2019. № 11. С. 57-64

9. Чернієнко А. Процесуальні права особи, щодо якої вирішується питання про застосування примусових заходів медичного характеру, в контексті законодавчих змін. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2018. № 2. С. 35-45.

10. Шаварин К. Діяльність прокурора у кримінальному провадженні при зверненні з клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 3. С. 117-124.

11. Шингарьов Д. О. Особливості проведення допиту осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру на стадії досудового розслідування. *Теорія і практика правознавства*. Харків. 2016. № 1 (9). С. 1-18.

ТЕМА 3. КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО ОКРЕМОЇ КАТЕГОРІЇ ОСІБ

Питання для обговорення:

1. Сутність провадження щодо окремої категорії осіб.
2. Коло осіб, щодо яких застосовується особливий порядок кримінального провадження.
3. Підстави застосування особливого порядку щодо окремої категорії осіб.
4. Особливості початку досудового розслідування кримінальних правопорушень щодо окремої категорії осіб.
5. Особливості повідомлення про підозру у кримінальних правопорушеннях щодо окремої категорії осіб.
6. Особливості застосування заходів забезпечення та проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях щодо окремої категорії осіб.

Завдання

1. Слідчим Національної поліції було затримано громадянина Науменка за підозрою у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 163 КК України. Під час досудового розслідування було встановлено, що Науменко – колишній адвокат, останній рік не здійснює адвокатську діяльність. З огляду на це, у слідчого виникло припущення, що злочин, а саме запис телефонних розмов народного

депутата Козлова було здійснено Науменком у зв'язку з тим, що він надавав правову допомогу громадянину Лісовому, який підозрювався у вчиненні злочину, передбаченого ст. 344 КК України.

Науменко визнав, що ним протягом певного часу на виконання повноважень захисника Лісового було неодноразово зафіксовано зміст телефонних розмов Козлова, але він мав таке право, оскільки отримані відомості вказували на невинуватість Лісового і він, як його захисник, реалізовував своє право на збирання доказів.

Слідчим на підставі ухвали слідчого судді за участю двох понятих із застосуванням відеозапису було проведено обшук приміщення, в якому Науменко здійснював свою адвокатську діяльність і вилучено диктофон з аудіо записом розмов Козлова, а також матеріали кримінального провадження стосовно Лісового. На підставі отриманих відомостей слідчим було повідомлено Науменку про підозру.

Оцініть дії слідчого та Науменка.

2. Заступник Генпрокурора – керівник САП звернувся з клопотанням до Вищої ради правосуддя про тимчасове відсторонення судді Шевченківського районного суду м. Харкова від здійснення правосуддя. Вища рада правосуддя своїм рішенням тимчасово, на два місяці до 14 липня відсторонила суддю від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності.

10 липня заступник Генпрокурора – керівник САП звернувся до Вищої ради правосуддя з клопотанням про продовження строку тимчасового відсторонення від здійснення правосуддя судді Шевченківського районного суду м. Харкова, при цьому доручив старшому детективу НАБУ вручити копію клопотання про продовження строку тимчасового відсторонення від здійснення правосуддя та матеріали, якими його обґрунтовано, цьому судді.

16 липня Вища рада правосуддя прийняла рішення, яким частково задовольнила зазначене клопотання та продовжила тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя до 1 вересня.

28 серпня обвинувальний акт щодо судді Шевченківського районного суду м. Харкова був переданий до суду. За результатами підготовчого провадження справу було призначено до судового розгляду на 8 вересня.

10 вересня заступник Генпрокурора звернувся до Вищої ради правосуддя з клопотанням про тимчасове відсторонення обвинуваченого від здійснення правосуддя до набрання законної сили вироком суду або закриття кримінального провадження. Однак рада відмовила у задоволенні зазначеного клопотання, мотивувавши своє рішення тим, що клопотання було заявлено повторно в межах того ж самого кримінального провадження, що є порушенням ч. 6 ст. 64 Закону України «Про Вищу раду правосуддя».

Проаналізуйте наведені вище обставини. Дайте правову оцінку рішенням Вищої ради правосуддя. Який процесуальний порядок та підстави застосування тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя у кримінальному провадженні?

3. Слідчим Національної поліції було встановлено, що народним депутатом України Гусевим було вчинено злочин, передбачений ч. 1 ст. 121 КК України. На момент внесення відомостей до ЄРДР закінчився строк депутатських повноважень Гусева, у зв'язку з цим слідчим самостійно було прийняте рішення про затримання Гусева та повідомлення йому про підозру. Однак, вручити повідомлення про підозру особисто Гусеву він не зміг, оскільки його місцезнаходження не було встановлено, за викликом слідчого він не з'явився. На підставі цього, слідчий звернувся з клопотанням до слідчого судді про здійснення спеціального досудового розслідування. Слідчий суддя задовольнив таке клопотання.

Оцініть дії слідчого та слідчого судді. Який порядок притягнення до кримінальної відповідальності народного депутата? Які підстави для здійснення спеціального досудового розслідування?

4. 22 червня у залі засідань Верховної Ради України Генеральний прокурор України оприлюднив відео, в якому містилася інформація про вимагання народним депутатом України винагороди за допомогу у сприянні підприємницькій діяльності. Після перегляду відео, спікер запропонував невідкладно включити питання щодо притягнення до кримінальної відповідальності і арешту народного депутата до порядку денного. Рада більшістю голосів підтримала цю пропозицію, після чого було одразу ухвалено відповідну постанову.

Отримавши відповідне рішення, правоохоронними органами було здійснене затримання народного депутата, після чого через 24 години його було доставлено до слідчого судді для вирішення питання про обрання запобіжного заходу.

Спрогнозуйте в якості модельної гри (сторона захисту – сторона обвинувачення – слідчий суддя), яке законне рішення має прийняти слідчий суддя.

5. Згідно вироку суду, Литовченко, маючи намір на заволодіння чужим майном шляхом обману, 03.07.2018 р. звернувся до Центру зайнятості Запорізької області з метою утримання одноразової допомоги для здійснення підприємницької діяльності та 10.07.2018 р. набув статусу безробітного. Не маючи наміру здійснювати підприємницьку діяльність, за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового соціального страхування пройшов навчання цільового призначення за напрямком «Підприємницька діяльність у сфері малого бізнесу» та надав до Центру зайнятості Посвідчення про навчання та Бізнес-план на тему «Вирощування та реалізація грибів-вішанок».

У межах проекту, викладеному у Бізнес-плані, Литовченко передбачив придбання обладнання: блоки з міцелієм, теплицю 30 кв. м., вентилятор, аерозольний генератор, теплообігрівач, кондиціонер, люмінесцентна енергозбережна лампа денного освітлення. Зареєструвався як фізична особа-

підприємець і згідно наказу від 16.10.2018 року № НТ 131016 обманним шляхом отримав кошти Фонду у сумі 29 000 гривень.

До здійснення підприємницької діяльності, а саме вирощування та реалізації грибів-вішанок він не приступив, оскільки мав борги по банківських кредитах, які брав у 2012 р. на купівлю побутових товарів та які погасив за рахунок отриманих коштів у сумі 11 000 гривень. Залишок коштів у кількості 18 000 гривень використав на власні потреби. На даний час коштів, отриманих з Фонду в залишку немає.

Дії обвинуваченого органами досудового слідства кваліфіковані за ч. 1 ст. 190 КК України. 25.02.2019 р. між прокурором та обвинуваченим Литовченко була укладена угода про визнання винуватості, відповідно до ст. 471 КПК України, яка була затверджена судом.

В апеляції Литовченко вказує, що вирок суду на підставі угоди про визнання винуватості є незаконним і необґрунтованим, оскільки зазначена угода була укладена з порушенням вимог, передбачених ч. 4 ст. 474 КПК України та глави 37 КПК України, так як він є депутатом місцевої ради, тобто особою, що до якої здійснюється особливий порядок кримінального провадження. Просить вирок суду скасувати, а справу направити до суду першої інстанції для вирішення справи в загальному порядку.

Яке рішення має прийняти апеляційний суд?

6. Дуденко, відповідно до роботи автоматизованої системи документообігу суду, був викликаний до районного суду для участі у кримінальному провадженні в якості присяжного. Внаслідок відбору основних присяжних, Дуденко залишився запасним присяжним.

Після чергового судового засідання, повертаючись додому, між Дуденко та його сусідом Мареничем на фоні неприязнених відносин виникла бійка, внаслідок якої Дуденко завдав сусіду умисно тяжких тілесних ушкоджень.

Слідчий Національної поліції почав досудове розслідування та зі спливом часу разом із процесуальним керівником повідомили Дуденко про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 121 КК України. Захисник, якого обрав Дуденко, заявив, що Дуденко, відповідно до глави 37 КПК України, є особою з особливим статусом у кримінальному провадженні, а всі дії слідчого та прокурора є незаконними.

Оцініть процесуальну ситуацію. Який порядок притягнення до кримінальної відповідальності присяжного?

7. Суддя Київського районного суду м. Харкова Лутич обвинувачувався у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 121 КК України. Слідчий державного бюро розслідувань звернувся до слідчого судді цього ж районного суду з клопотанням про відсторонення Лутича від посади, мотивувавши це тим, що він може впливати на слідство.

Яке рішення має прийняти слідчий суддя? Який порядок притягнення до кримінальної відповідальності судді?

Рекомендована література:

1. Про Конституційний Суд України: Закон від 13.07.2017 р. № 2136-VIII. Дата оновлення: 11.05.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>.
2. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11.07.2002 р. № 93-IV. Дата оновлення: 23.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>.
4. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21.12.2016 р. № 1798-VIII. Дата оновлення: 11.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text>
5. Про державну службу: Закон України від 10.12.2005 р. № 889-VIII. Дата оновлення: 23.05.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.
6. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Дата оновлення: 04.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
7. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Дата оновлення: 27.05.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
8. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. Дата оновлення: 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>.
9. Про регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 р. № 1861-VI. Дата оновлення: 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>.
10. Про статус народного депутата: Закон України від 17.11.1992 р. № 2790-XII. Дата оновлення: 24.02.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>.
11. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. Дата оновлення: 10.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.
12. Про уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 р. № 776/97-ВР. Дата оновлення: 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
13. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положень ч. 3 ст. 80 Конституції (справа про депутатську недоторканність) № 1-15/99 від 27 жовтня 1999 року. Офіційний вісник України. 1999. № 44. Ст. 71.
14. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 56 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень ч.

1, 3 ст. 80 Конституції, ч. 1 ст. 26, ч. 1, 2, 3 ст. 27 ЗУ «Про статус народного депутата України» та за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ про офіційне тлумачення положення ч. 3 ст. 80 Конституції стосовно затримання народного депутата України (справа про гарантії депутатської недоторканності) № 1-15/2003 від 26 червня 2003 року. Офіційний вісник України. 2003. № 28. Ст. 1381.

15. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України про офіційне тлумачення положень ч. 2, 3 ст. 17, ч. 2 ст. 27 ЗУ «Про статус народного депутата України» (справа про гарантії діяльності народного депутата України) № 1-14/2003 від 10 квітня 2003 року. Офіційний вісник України. 2003. № 17. Ст. 789.

16. Аскеров С. С. Особый порядок уголовного производства в отношении народных депутатов Украины. *Закон и жизнь*. 2015. № 12. С. 12-15.

17. Аскеров С. С. Особливий порядок кримінального провадження щодо депутатів місцевих рад. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Вип. 6-1. Т. 4. 2014. С. 19.23.

18. Комарницька О. Вручення повідомлення про підозру окремим категоріям осіб. *Вісник прокуратури*. 2015. № 11. С. 78-90.

19. Кузьмічова Є. В. Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб. *Юридична наука*. 2014. № 8. С. 107-116.

20. Цюприк І. В., Алексєєва-Процюк Д. О. Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень деяких категорій осіб. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2016. № 1. С. 157-171. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknuvs_2016_1_14.

21. Задорожній О. В. Депутатська недоторканність: (Сучасна парламентська та судова практика: правовий аналіз) / за заг. ред. О. В. Задорожнього. Київ: Логос, 2004. 288 с.

22. Удалова Л. Д. Досудове провадження у кримінальних справах щодо окремих службових осіб, які обіймають особливе відповідальне становище: монографія. Київ: КНТ, 2010. 192 с.

МОДУЛЬ 3. ІНШІ ОСОБЛИВІ ПОРЯДКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

ТЕМА 1. КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ НА ПІДСТАВІ УГОД

Питання для обговорення:

1. Сутність та значення кримінального провадження на підставі угод.
2. Види угод у кримінальному провадженні.
3. Умови укладення угоди про примирення та визнання винуватості.
4. Процесуальний порядок судового розгляду кримінального провадження на підставі угоди.
5. Наслідки укладення та затвердження угоди.
6. Особливості вироку на підставі угоди.

7. Підстави та процесуальний порядок оскарження вироку на підставі угоди.

Завдання

1. У кримінальному провадженні між прокурором та 17-річним підозрюваним 10 січня була укладена угода про визнання винуватості. Після завершення досудового розслідування 15 лютого прокурор направив до суду обвинувальний акт, угоду про визнання винуватості та зібрані під час досудового розслідування матеріали кримінального провадження.

Під час підготовчого судового засідання, яке відбулось 25 лютого головуєчий, розглядаючи направлені прокурором матеріали кримінального провадження, встановив, що обвинувальний акт не відповідає вимогам ст. 291 КПК України. У зв'язку з цим, на підставі п. 3 ч. 3 ст. 314 КПК України було ухвалено рішення про повернення обвинувального акту прокурору. Після усунення недоліків прокурор вдруге направив обвинувальний акт разом з угодою про визнання винуватості до суду, однак суд відмовив у розгляді угоди, обґрунтовуючи своє рішення тим, що на підставі ч. 8 ст. 474 КПК України повторне звернення з угодою в одному кримінальному провадженні не допускається.

Дайте правову оцінку діям прокурора та суду. Як належить діяти в такій ситуації?

2. До районного суду надійшов обвинувальний акт разом з угодою про визнання винуватості у кримінальному провадженні стосовно особи, якій повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 309 КК України. Під час розгляду цієї угоди судом було встановлено, що сторони угоди в її змісті закріпили обов'язок підозрюваного відшкодувати в повному обсязі державі витрати на залучення експертів для проведення хімічної експертизи. На думку головуєчого, такий обов'язок не може бути предметом домовленостей сторін угоди та не відповідає нормам КПК України. У зв'язку з цим прокурор та обвинувачений заявили клопотання про надання їм можливості внесення відповідних змін до змісту угоди. У задоволенні клопотань було відмовлено та ухвалено рішення про відмову в затвердженні угоди на підставі п. 1 ч. 7 ст. 474 КПК України.

Дайте правову оцінку діям головуєчого. Охарактеризуйте підстави для відмови в затвердженні угоди. Як належить діяти в такій ситуації?

3. Карвич вчинив умисне таємне викрадення матеріальних цінностей ПАТ «Прометей», поєднане з проникнення у його приміщення, спричинивши тим самим збитки юридичній особі на суму сто п'ятдесят неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 3 ст. 185 КК України).

Після отримання даних із засобів масової інформації про кримінальне правопорушення, слідчим були внесені відомості до ЄРДР і розпочате досудове розслідування. У ході досудового розслідування було зібрано достатньо доказів і повідомлено про підозру Карвича. Незабаром прокурор

запропонував йому укласти угоду про визнання винуватості і підозрюваний погодився.

Під час судового розгляду, в якому вирішувалося питання про затвердження угоди, в судове засідання з'явився директор ПАТ «Прометей» і повідомив, що він взагалі проти укладення угоди, хоч і не приймав участь у кримінальному провадженні. Додатково зазначив, що доля держави у статутному капіталі ПАТ «Прометей» становить 10 відсотків, а тому у процес мають бути залучені представники Фонду державного майна.

Оцініть ситуацію з точки зору законності дій слідчого, прокурора. Яке рішення має прийняти суд?

4. У ході судового розгляду кримінального провадження щодо Кириченко – військовослужбовця вищого офіцерського складу Збройних Сил України, який обвинувачувався у вчиненні злочину, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК України, обвинувачений під час останнього слова висловив бажання на укладення угоди про визнання винуватості з прокурором. Прокурор реплікою погодився. Суддя повідомив, що злочин відноситься до категорії «особливо тяжких», всі докази вже досліджені, тому він має йти до нарадчої кімнати та ухвалювати вирок.

Оцініть дії судді.

5. Краматорський міський суд Донецької області вироком затвердив угоду про примирення між обвинуваченим Кириченко і потерпілим Абдуловим щодо визнання Кириченко винуватим у тому, що він під час керування автомобілем «Мерседес Віто» порушив пункти 10.1, 13.1 і 13.3 Правил дорожнього руху, не дотримався безпечного інтервалу при виконанні повороту праворуч і наїхав на Абдулова, що спричинило потерпілому тілесні ушкодження середньої тяжкості. Діяння Кириченко кваліфіковано за ч. 1 ст. 286 КК України і призначено, узгоджені сторонами угоди, 3400 гривень штрафу без позбавлення права керувати транспортними засобами.

Прокурор подав апеляційну скаргу на вирок суду на підставі угоди про примирення, яку обґрунтував пунктом 19 постанови Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 11 грудня 2015 р. № 13 «Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод»: у кримінальних правопорушеннях, де основним безпосереднім об'єктом виступають публічні інтереси (зокрема, немайнові), а спричинена конкретним фізичним чи юридичним особам шкода є лише проявом посягання на основний об'єкт, укладення угоди про примирення не допускається.

Оцініть дії прокурора. Чи уповноважений прокурор на подачу апеляційної, касаційної скарги у провадженнях на підставі угоди про примирення? Яке рішення має прийняти суд?

6. У ході кримінального провадження щодо вчинення злочину, передбаченого ч. 2 ст. 190 КК України, між підозрюваним Петровим і

потерпілим Андрєєвим було укладено угоду про примирення. Другий потерпілий у цьому кримінальному провадженні Толмачов відмовився від укладання угоди про примирення з підозрюваним Петровим. Прокурор направив обвинувальний акт та укладену між Петровим та Андрєєвим угоду до суду.

У судові засідання під час підготовчого провадження потерпілий Андрєєв не з'явився, причин неявки не повідомив. Потерпілий Толмачов заперечував проти укладеної угоди та наполягав на судовому розгляді у загальному порядку. Суддя затвердив угоду між підозрюваним Петровим та потерпілим Андрєєвим і призначив судовий розгляд на підставі обвинувального акта.

Оцініть дії прокурора та суду. Назвіть особливості укладання угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним (обвинуваченим).

7. Суд затвердив угоду про примирення у кримінальному провадженні, зареєстрованому в ЄРДР 1 лютого, в якому особі повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 185 КК України. Відповідно змісту угоди на підозрюваного було покладено обов'язок з відшкодування потерпілому завданої злочином шкоди не пізніше ніж 1 лютого наступного року. У зв'язку з невиконанням цього обов'язку потерпілий 2 лютого наступного року в порядку та з підстав, закріплених ст. 476 КПК України, звернувся до суду з клопотанням про скасування вироку на підставі угоди про примирення, яке було задоволене та призначено судовий розгляд у загальному порядку. Таке рішення було оскаржене стороною угоди – засудженим в апеляційному порядку з підстав закінчення строків давності притягнення до кримінальної відповідальності.

Яке рішення має ухвалити апеляційний суд. Проаналізуйте процесуальний порядок і підстави скасування вироку на підставі угоди.

8. Прокурором було повідомлено громадянина Івченко про підозру у вчиненні крадіжки. Під час досудового розслідування Івченко виявив бажання відшкодувати шкоду потерпілому та укласти з останнім угоду про примирення, про що повідомив прокурора під час допиту. Однак прокурор про бажання Івченко укласти угоду потерпілому не повідомив, вважав, що це їх особиста справа.

Під час судового розгляду суд з'ясував, що обвинувачений та потерпілий не проти укласти угоду про примирення. Прокурор заперечував проти укладення угоди. З'ясувавши думки учасників судового провадження, суд відмовив у затвердженні угоди і ухвалив обвинувальний вирок в загальному порядку.

Оцініть дії прокурора. Які особи можуть брати участь в укладенні угоди про примирення та який порядок її укладення під час досудового розслідування та в судовому провадженні? Яка роль прокурора у процедурі укладення угоди про примирення, його повноваження? Як повинен був вчинити суд?

Рекомендована література:

1. Глоба М. Види угод про примирення у кримінальному провадженні. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 8. С. 269-273.
2. Демура М. І. Процесуальне становище потерпілого під час досудового розслідування: монографія. Харків: Право, 2018. 224 с.
3. Колеснік Г. Р. Функціональне призначення нагляду і контролю у досудовому розслідуванні: дис. ... канд. юрид. наук: Харків, 2018. 224 с.
4. Колодчин В. В, Туманянц А. Р. Повноваження прокурора в судовому провадженні у першій інстанції: монографія. Харків: ТОВ «Оберіг», 2016. 228 с.
5. Лапкін А. В. Прокурор у кримінальному провадженні: теоретичні, правові та організаційно-методичні проблеми: монографія. Харків: Право, 2020. 1304 с.
6. Ніколайчук Г. А. Повноваження прокурора та їх реалізація у судовому провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: Львів, 2019. 252 с.
7. Повноваження прокурора у кримінальному провадженні на підставі угод: методичні рекомендації Національної академії прокуратури України від 27 квітня 2016 р. Київ, 2016. 76 с.
8. Порядок організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні, затверджений Наказом Генеральної прокуратури України 28 березня 2019 р. № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0363-19#Text>
9. Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод: Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 11.12.2015 № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013740-15#Text>
10. Шульган І. І. Прокурор в кримінальному процесі: дис. ... канд. юрид. наук: Львів, 2020. 238 с. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/2295/dysertaciyashulganii.pdf>

ТЕМА 2. КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ У ФОРМІ ПРИВАТНОГО ОБВИНУВАННЯ

Питання для обговорення:

1. Поняття кримінального провадження в формі приватного обвинувачення.
2. Характерні процесуальні особливості провадження у формі приватного обвинувачення.
3. Порядок кримінального провадження у формі приватного обвинувачення: поняття, підстави для початку, здійснення досудового розслідування та судового розгляду.
4. Процесуальне положення потерпілого у кримінальному провадженні, що здійснюється у формі приватного обвинувачення.
5. Поняття «публічне обвинувачення» у провадженні у формі приватного обвинувачення.

6. Реалізація засади диспозитивності та публічності у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення.

Завдання

1. (I) Влітку 2016 р. органи досудового розслідування розпочали провадження відносно Кравченко за фактом вчинення ним кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 296 КК України. Зокрема, Кравченко у людному місці, умисно грубо порушуючи громадський порядок з мотивів явної неповаги до суспільства з особливою зухвалістю, незважаючи на присутність поряд жителів села, здійснив постріл із обрізу і заподіяв Ловіненко легкого тілесного ушкодження у виді вогнепального поранення, яке спричинило короткочасний розлад здоров'я.

Під час судового провадження суд дійшов висновку про те, що під час досудового розслідування було здійснено неправильну кваліфікацію злочинних дій Кравченко, зокрема, необхідно перекваліфікувати з ч. 4 ст. 296 КК України на ч. 2 ст. 125 КК України, тим самим здійснити перекваліфікацію злочину публічного обвинувачення на злочин приватного обвинувачення. При цьому потерпілий у провадженні беззастережно висловлювався про необхідність застосування щодо обвинуваченого кримінально-правових заходів примусу.

(II) Той же випадок, але потерпілий прямо і беззастережно відмовився від обвинувачення.

(III) Той же випадок, але під час судового розгляду прокурор змінив обвинувачення з публічного на приватне.

Уявіть що Ви суддя. Яке рішення має бути прийнято в цій ситуації? Який порядок перекваліфікації злочину публічного обвинувачення на злочин приватного обвинувачення? Чи може суд за власною ініціативою здійснити перекваліфікацію злочину публічного обвинувачення на злочин приватного обвинувачення?

2. У кримінальному провадженні по обвинуваченню Карвича у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 122 КК України, статус потерпілого мав брат постраждалого Савенко, оскільки останній на момент подачі заяви про вчинення кримінального правопорушення знаходився у стані, який унеможлилював її подання.

Під час досудового розслідування брат Савенко відмовився від обвинувачення, мотивуючи це тим, що сам Савенко не хотів би, щоб Карвич був притягнутий до кримінальної відповідальності, оскільки вони тривалий час товаришували.

Прокурор закрити кримінальне провадження на підставі п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК України.

Оцініть рішення прокурора.

3. До Київського ВП ГУ НП у Харківській області 25 січня звернулася громадянка Савченко із заявою про те, що її сусід Петров влаштував скандал, у ході якого штовхнув її на підлогу, від чого остання зламала руку. Заяву про

вчинення кримінального правопорушення було зареєстровано 28 січня та внесено відомості до ЄРДР з попередньою правовою кваліфікацією за ч. 1 ст. 122 КК України.

У ході досудового розслідування до слідчого звернулася Савченко із заявою про те, що вона примирилася з сусідом та не бажає його засудження. Окрім того, Савченко зазначила, що сусід відшкодував завдану їй шкоду, а також упустила вигоду в розмірі 8000 грн., вимогу про яку вона обґрунтувала тим, що в неї був укладений договір підряду на проведення ремонтних робіт і через зламану руку вона не зможе працювати. Через це потерпіла бажала укласти з ним угоду про примирення. Слідчий пояснив, що укласти таку угоду можна лише після повідомлення про підозру Петрову, тому йому потрібні показання в яких вона б викривала Петрова у вчиненні злочину.

Оцініть дії слідчого. Охарактеризуйте підстави та процесуальний порядок закриття кримінального у формі приватного обвинувачення.

Який порядок відшкодування шкоди у кримінальному провадженні? Чи підлягає у кримінальному провадженні відшкодуванню упущена вигода?

4. Захарченко звернулася до відділу поліції із заявою про те, що її дочка зґвалтована Михайловим. Слідчий вніс відповідні відомості до ЄРДР та розпочав досудове розслідування. У висновку судово-медичної експертизи, яку було призначено у кримінальному провадженні, констатувалося, що на тілі потерпілої мають місце характерні для зґвалтування сліди.

Після завершення досудового слідства за дорученням прокурора слідчий повідомив потерпілу про відкриття сторонами кримінального провадження матеріалів досудового розслідування і роз'яснив їй право ознайомитися з ними (ч. 7 ст. 290 КПК України). Потерпіла звернулася до слідчого з письмовою заявою, в якій просила закрити кримінальне провадження щодо Михайлова, бо вона примирилася з ним і вони подали заяву до органів РАЦС про реєстрацію шлюбу, надала підтверджуючі документи. Потерпіла також вказала, що заяву про зґвалтування подала мати проти її волі.

З урахуванням наведених обставин слідчий прийняв постанову про закриття кримінального провадження за п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК України.

Зробіть правовий аналіз ситуації.

5. Трофімов 28.05.2016 р. звернувся до органів національної поліції із заявою про вчинення головним лікарем ЦКБ № 5 міста Харкова Антоновим щодо нього кримінального правопорушення, передбаченого ст. 132 КК України (розголошення відомостей про проведення медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби). Свою заяву Трофімов мотивував тим, що у № 28 газети «Вечірній Харків» від 14. 06. 2012 р. було опубліковано інтерв'ю Антонова, в якому він без дозволу Трофімова, на той момент кандидата в депутати Харківської міської ради, розголосив відомості про проведення щодо Трофімова медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту.

На сьогоднішній день Трофімов є депутатом Верховної Ради України і опубліковане інтерв'ю шкодить його репутації.

Керуючись ст. 214 КПК України, слідчий вніс відомості до ЄРДР і розпочав розслідування.

Оцініть дії слідчого. Назвіть особливості кримінального провадження у формі приватного обвинувачення.

Рекомендована література:

1. Азарова М. В. Повноваження прокурора у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення: дис. ... канд. юрид. наук: Кривий Ріг, 2015. 227 с.

2. Демура М. І. Процесуальне становище потерпілого під час досудового розслідування: монографія. Харків : Право, 2018. 224 с.

3. Павич Х.М. Закриття кримінального провадження судом першої інстанції. дис. ... канд. юрид. наук: Львів. 2017. 291 с.

4. Перепелиця С. І. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення: монографія. Харків: Право, 2015. 184 с.

5. Тітко І. А. До питання правової природи інституту приватного обвинувачення в кримінальному процесі. *Вісник Національної академії правових наук України*. Харків: Право, 2015. №2 (81). С. 109-120.

6. Тітко І. А. Окремі особливості завершення кримінальних проваджень у формі приватного обвинувачення. *Публічне право*. 2015. № 3. С. 186-192.

ТЕМА 3. КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ, ЯКЕ МІСТИТЬ ВІДОМОСТІ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ДЕРЖАВНУ ТАЄМНИЦЮ

Питання для обговорення:

1. Особливості кримінальних проваджень, які містять відомості, що становлять державну таємницю.

2. Поняття «державна таємниця».

3. Особливості досудового розслідування кримінальних проваджень, які містять відомості, що становлять державну таємницю.

4. Порядок та умови надання доступу до матеріалів кримінального провадження для ознайомлення, яке містить державну таємницю.

5. Порядок проведення експертизи у кримінальному провадженні, яке містить державну таємницю.

Завдання

1. У ході судового розгляду колегією суддів Деснянського районного суду м. Чернігова за фактом вчинення Голенко кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 114, ч. 1 ст. 263 КК України, його захисник Низенко заявив клопотання про проведення у справі державним експертом з питань таємниць експертизи матеріалів кримінального провадження для визначення, чи не містять вказані матеріали провадження, а також матеріальні носії інформації, наявні в цьому провадженні, інформації, яка віднесена до державної таємниці. В обґрунтування клопотання, захисник заявив, що в матеріалах

кримінального провадження наявні докази з приміткою «для службового користування», а саме, висновок експертизи № 276/6-ЕВ від 15.05.2016 р. Крім того, зазначив, що в ході дослідження у судовому засіданні доказів може виникнути необхідність витребування та дослідження інформації, що може бути віднесена до державної таємниці, у зв'язку з чим вважає, що розгляд справи має проводитися з дотриманням вимог, що убезпечать розголошення державної таємниці.

Проаналізуйте процесуальну ситуацію. Яке процесуальне рішення має прийняти суд?

2. Громадянин Гончаренко, перебуваючи на підставі розпорядження голови районної державної адміністрації на посаді завідувача сектору взаємодії з правоохоронними органами, оборонної та мобілізаційної роботи апарату районної державної адміністрації, маючи допуск до державної таємниці за формою два, шляхом неналежного ставлення до своїх службових обов'язків, втратив ввірений йому документ - «Перелік об'єктів місцевого значення, що підлягають охороні в умовах надзвичайного стану і особливого періоду».

Під час досудового розслідування слідчий призначив експертизу для визначення чи належить інформація, що міститься у «Переліку об'єктів місцевого значення, що підлягають охороні в умовах надзвичайного стану і особливого періоду», до категорії відомостей, передбачених ст. 8 ЗУ «Про державну таємницю» (Інформація, що може бути віднесена до державної таємниці) та чи становить вказана інформація державну таємницю. Проведення експертизи було надано експертам Харківського НДІ судових експертиз імені Заслуженого професора М.С. Бокаріуса.

Захисник Гончаренко подав клопотання про проведення допиту у режимі відеоконференції. Однак слідчий відмовив у його задоволенні на підставі того, що у провадженнях, пов'язаних із державною таємницею проведення допиту у режимі відеоконференції є неможливим і прямо заборонено КПК України та ЗУ «Про державну таємницю». Після чого захисник Гончаренко подав клопотання про проведення одночасного допиту раніше допитаного обвинуваченого Гончаренко і свідка Власової (прибиральниці) з приводу втраченого документа. Однак слідчий відмовив у його задоволенні на підставі того, що свідок Власова не має доступу до державної таємниці.

Оцініть дії слідчого. Який порядок проведення експертизи у кримінальному провадженні, яке містить державну таємницю? Чи можливо провести допит, впізнання у режимі відеоконференції у провадженнях, пов'язаних із державною таємницею? Чи можливо провести одночасний допит раніше допитаного підозрюваного та свідка, який не має доступу до державної таємниці?

3. Підозрюваний Ігнатенко під час ознайомлення з матеріалами досудового розслідування з використанням технічних засобів в порядку ст. 290 КПК України виявив бажання здійснити копіювання протоколів про

проведення НСРД. Однак слідчий заборонив робити копії посилаючись на ч. 3 ст. 254 КПК України.

Підозрюваний був вимушений звернутися до слідчого судді із скаргою на відмову слідчого надати можливість ознайомлення з усіма матеріалами справи із використанням технічних засобів. Однак слідчий суддя відмовив у задоволенні вказаної скарги посилаючись на ч. 5 ст. 517 КПК України, якою забороняється робити копії матеріалів, які містять державну таємницю. Слідчий суддя також вказав, що інформація, що міститься в протоколах НСРД є державною таємницею і здійснення копії цих матеріалів прямо заборонено нормами кримінального процесуального законодавства.

Оцініть дії слідчого та слідчого судді. Здійсніть системний аналіз ч. 3 ст. 254, 290 та ч. 5 ст. 517 КПК України. Яка інформація відноситься до державної таємниці? Який порядок ознайомлення із документами, що містять державну таємницю?

4. 14.12.2018 р. до Київського районного суду м. Харкова надійшов обвинувальний акт відносно Прокопенко, обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 114 КК України, внесеного до ЄРДР від 03.08.2018 р. Під час реєстрації матеріалів кримінального провадження було з'ясовано, що воно містить відомості, що становлять державну таємницю, а у Київському районному суді м. Харкова відсутні судді, які мають доступ до державної таємниці.

Проаналізуйте процесуальну ситуацію і вкажіть, яким чином вона має бути вирішена. Сформулюйте алгоритм дій апарату та голови суду у такій ситуації. Чи зміниться порядок вирішення такої ситуації, якщо у вказаному суді буде працювати лише один суддя, який має допуск до державної таємниці відповідної форми?

5. 07.10.2018 р. Балихін звернувся до Управління СБ України в Чернігівській обл. із заявою про вчинення кримінального правопорушення службовими особами Державної прикордонної служби України, яке полягає у розголошенні відомостей, що становлять державну таємницю. Відомості, що містяться в заяві, 09.10.2018 р. були внесені до ЄРДР з правовою кваліфікацією за ч. 1 ст. 328 КК України та розпочате досудове слідство. За результатами проведеного досудового розслідування, старший слідчий в ОВС слідчого відділу Управління СБ України в Чернігівській обл. Колесник постановою від 13.12.2018 р. закрив кримінальне провадження на підставі п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України, у зв'язку з відсутністю в діянні складу кримінального правопорушення, передбаченого ч.1 ст. 328 КК України.

23.12.2013 р. Балихін звернувся до суду із скаргою, в якій просив скасувати постанову старшого слідчого в ОВС слідчого відділу Управління СБ України в Чернігівській обл. Колесника від 13.12.2018 р. про закриття кримінального провадження. Заявник обґрунтовував вимоги тим, що висновок державного

експерта з питань таємниць Державної прикордонної служби України, який покладений слідчим в основу постанови про закриття кримінального провадження не може вважатися достатнім у розумінні процесуального законодавства, оскільки виконаний експертом того ж самого відомства, де працюють службові особи, які поширювали матеріали, що є об'єктом експертного дослідження. Вказаний висновок суперечить і позиції, викладеній в листі Адміністрації державної прикордонної служби України від 05.09.2018 № 14с-1058, але ці розбіжності слідчим не усунуті, в порушення вимог Закону України «Про судову експертизу» експертиза проведена державним експертом з питань таємниці, якому не надано компетенції проводити судові експертизи.

Проаналізуйте процесуальну ситуацію. Яке рішення має прийняти слідчий суддя.

6. Під час судового розгляду по обвинуваченню Півненко за ч. 1 ст. 307 КК України (незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів) захисник подав клопотання про визнання протоколів проведення негласних слідчих (розшукових) дій недопустимими доказами у зв'язку із тим, що конфіденційний співробітник, які здійснював закупку наркотичних засобів повинен мати доступ до державної таємниці, оскільки відомості про негласні слідчі (розшукові) дій відносяться до державної таємниці. На думку адвоката особа, яка залучається до конфіденційного співробітництва з оперативними підрозділами правоохоронних органів повинна була завчасно пройти відповідну перевірку, взяти на себе передбачені Законом обов'язки зберігати державну таємницю і лише після цього отримати доступ до державної таємниці.

Як має діти суд? Яким порядок допуску до державної таємниці? Чи зобов'язаний конфіденційний співробітник мати допуск до державної таємниці?

Рекомендована література:

1. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>
2. Про службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>
3. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
4. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
5. Звід відомостей, що становлять державну таємницю: затв. Наказом СБУ від 23.12.2020 № 383. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0052-21#Text>
6. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
7. Про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення

документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію: Типова інструкція затв. КМУ від 19.10.2016 № 736. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/736-2016-%D0%BF#Text>

8. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: затв. наказом Ген. прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Адміністрації Держ. прикордон. служби України, М-ва фінансів України, М-ва юстиції України від 16.11.2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>.

9. Олійник В. Методологія дослідження кримінально-правової охорони державної таємниці. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2015. № 3(41). С 58–62.

10. Антонов К.В. Проблеми правової охорони інституту державної таємниці у кримінальному провадженні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 2. С. 355–358. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2020/94.pdf

11. Про Перелік посадових осіб, на яких покладається виконання функцій державного експерта з питань таємниць: Указ Президента України від 1 груд. 2009 р. № 987/2009 // Офіц. вісн. Президента України. 2009. № 37. Ст. 1225. С. 42.

12. Куценко Д. В. Виїмка документів, що становлять державну таємницю. *Право України*. 2007. № 3. С. 96-99.

13. Навроцька В. В. Правова регламентація використання відомостей, що становлять державну таємницю в кримінальному процесі. *Часопис Академії адвокатури України*. 2010. № 2. URL: [http://www.nbuuv.gov.ua/e-journals/Chaau/2010-2/1 Onvvtkr .pdf](http://www.nbuuv.gov.ua/e-journals/Chaau/2010-2/1%20Onvvtkr.pdf).

14. Олійник В. Удосконалення охорони державної таємниці України крізь призму аналізу законодавства держав-учасниць СНД. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2010. № 4 С. 59-63.

15. Парфіло О. А. До питання забезпечення охорони державної таємниці у кримінальному процесі. *Право України*. 2010. № 11. С. 171-177.

16. Парфіло О. А. Проблемні питання реалізації прав на захист підозрюваного, обвинуваченого, підсудного у кримінальних справах, матеріали яких містять матеріальні носії секретної інформації. *Державна безпека України*. 2010. № 18. С.116-120.

17. Погорецький М. А. Допуск адвоката як захисника до участі у кримінальних справах, матеріали яких становлять державну таємницю. *Вісник Академії правових наук України*. 2009. № 3. С. 209-220.

18. Погорецький М. А. Кримінально-процесуальні гарантії державної таємниці: до визначення поняття. *Вісник прокуратури*. 2009. № 11. С. 88-96.

19. Погорецький М. А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі: монографія. Харків: Арсіс ЛТД, 2007. 576 с.

20. Смолькова И. В. Гласность и тайна в уголовном процессе. *Законность*. 1998. № 7. С. 39-42.

ТЕМА 4. КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ НА ТЕРИТОРІЇ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ КОНСУЛЬСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ, НА ПОВІТРЯНОМУ, МОРСЬКОМУ ЧИ РІЧКОВОМУ СУДНІ, ЩО ПЕРЕБУВАЄ ЗА МЕЖАМИ УКРАЇНИ ПІД ПРАПОРОМ АБО З РОЗПІЗНАВАЛЬНИМ ЗНАКОМ УКРАЇНИ, ЯКЩО ЦЕ СУДНО ПРИПИСАНО ДО ПОРТУ, РОЗТАШОВАНОГО В УКРАЇНІ

Питання для обговорення:

1. Підстави та порядок здійснення кримінального провадження на території дипломатичних представництв консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні.

2. Повноваження службових осіб, уповноважених на здійснення процесуальних дій на території дипломатичних представництв консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні.

3. Повноваження слідчого, прокурора на території дипломатичних представництв консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні.

4. Затримання та доставлення затриманої особи до органів досудового розслідування в Україні.

5. Підслідність та компетенція органів досудового розслідування кримінальних правопорушень, вчинених на території дипломатичних представництв, консульських установ, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні.

Завдання

1. Помічник капітана судна «SKY MOON», яке перебувало за межами України під прапором України, Соколенко, на ґрунті неприязних відносин, діючи умисно, завдав капітану судна «SKY MOON» Власову легких тілесних ушкоджень. Керуючись п. 2 ч. 1 ст. 519 КПК України, капітан судна вважав, що він єдиний хто уповноважений на початок досудового розслідування і проведення процесуальних дій в даному кримінальному провадженні. На підставі цього він здійснив затримання особи, огляд місця події, а також особистий обшук особи та її каюти на предмет пошуку зброї, після чого склав відповідні процесуальні документи. В подальшому названі процесуальні документи були покладені в основу обвинувального акту після того як підозрюваний був доставлений в Україну.

Чи відповідають дії капітана судна вимогам Глави 41 КПК України? Чи можливе проведення обшуку житла або іншого володіння особи без здійснення судового контролю? Який порядок проведення кримінального провадження на морському судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України?

2. Під час перебування у дальньому плаванні судна, приписаного до порту м. Одеси, капітан судна отримав анонімну заяву, в якій йшлося про вживання боцманом наркотичних засобів. Капітан судна почав слідкувати за боцманом та почав підозрювати його у вживанні та зберіганні наркотичних засобів. У зв'язку з цим розпочав досудове розслідування та затримав боцмана у порядку ст. 208 КПК України.

У подальшому, керуючись ст. 520 КПК України, капітан судна здійснив обшук каюти затриманого та особистий обшук. Однак вказані слідчі дії не принесли очікуваного результату і жодних засобів, які були б схожі на наркотичні, виявлено не було. Боцман вимагав негайно звільнити його, однак капітан відмовив, посилаючись на те, що звільнити боцмана буде можливо тільки після прибуття в Україну, де уповноважені службові особи органів досудового розслідування ретельно перевірять всі обставини справи. Для цього капітан прийняв рішення взяти боцмана під варту та відсторонити від роботи.

Прибувши в Україну, капітан судна передав складені за результатами проведення слідчих (розшукових) та процесуальних дій документи до органу досудового розслідування. Однак, слідчий органу досудового розслідування відмовився реєструвати кримінальне правопорушення в ЄРДР, посилаючись на те, що зазначені обставини не свідчать про вчинення кримінального правопорушення та звільнили затриманого боцмана.

Боцман звернувся зі скаргою про відшкодування шкоди, завданої незаконними діями капітана судна щодо безпідставного затримання і тримання під вартою, незаконного проведення обшуку, незаконного відсторонення від роботи.

Оцініть дії капітана судна. Чи відповідають дії капітана судна вимогам Глави 41 КПК України? Як має вчинити слідчий? Чи є підстави для відшкодування боцману шкоди, завданої незаконними діями капітана судна?

3. До керівника дипломатичної закордонної установи звернувся аташе із заявою про вчинення крадіжки речей з його кімнати. Керівник дипломатичної закордонної установи відмовив у прийнятті заяви, пояснивши це тим, що відповідно до ст. 214 КПК України він не може розпочати кримінальне провадження, а главою 41 КПК України передбачено можливість здійснення ним процесуальних дій лише у розпочатому кримінальному провадженні.

Оцініть дії керівника дипломатичної закордонної установи та аташе. Охарактеризуйте початок досудового розслідування на території дипломатичних представництв та консульських установ.

4. Громадянином Кравченко було вчинено кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 186 КК України (грабіж) на території Постійного представництва України при ООН. Уповноважена керівником дипломатичного представництва службова особа розпочала досудове розслідування на місці вчинення кримінального правопорушення – місто Нью-Йорк. Після направлення підозрюваного до України, його захисник оскаржив до слідчого судді здійснення досудового розслідування службовою особою дипломатичного представництва, посилаючись на п. 1 ч. 1 ст. 519 КПК України, де визначено, що уповноважена керівником дипломатичного представництва службова особа має повноваження здійснювати процесуальні дії лише у разі вчинення кримінального правопорушення на території дипломатичного представництва чи консульської установи України за кордоном. В свою чергу представництва України при міжнародних організаціях не відносяться до дипломатичного представництва чи консульської установи.

Яке рішення має прийняти слідчий суддя? Який правовий статус мають представництва України при міжнародних організаціях? Які суб'єкти уповноважені на проведення процесуальних дій на території дипломатичного представництва чи консульської установи України за кордоном?

Рекомендована література:

1. Глава 41 Кримінального процесуального кодексу України «Кримінальне провадження на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні» від 13.04.2012 р. № 4651-VI. Законодавство України : база даних / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

2. Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 18.04.1961 р. Законодавство України: база даних / Верхов. Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048.

3. Віденська Конвенція про консульські зносини від 24.04.1963 р. Законодавство України: база даних / Верхов. Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_047.

4. Конвенція про правопорушення та деякі інші дії, вчинені на борту повітряного судна від 14.09.1963 р. Законодавство України : база даних / Верхов. Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_244.

5. Конвенція про попередження і покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів: від 14.12.1973 р. Законодавство України : база даних / Верхов. Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_389.

6. Про дипломатичну службу: Закон України від від 07.06.2018 р. № 2449-VIII. Законодавство України : база даних / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19>.

7. Інструкція про порядок проведення процесуальних дій під час кримінального провадження на морському чи річковому судні України, що

перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні: наказ Генерального прокурора України від 14.11.2012 р. № 112.

8. Указ Президента України про Положення про закордонні дипломатичні установи України від 15.03.2021 р.
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/99/2021#top>

9. Давиденко С. В. Проблеми здійснення кримінального провадження на території дипломатичних представництв та консульських установ України за кордоном. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2016. Вип. 39(2). С. 79–82.

10. Давиденко С. В., Гуменюк І. С. Кримінальне провадження на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні: проблеми та перспективи правового регулювання. *Порівняльно-аналітичне право: електронне наукове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет».* 2017. № 5. С. 322-325.

ТЕМА 5. ПРОВАДЖЕННЯ В СУДІ ПРИСЯЖНИХ

Питання для обговорення:

1. Суд присяжних: правова природа та сучасні світові моделі.
2. Кримінальне провадження за участю присяжних в Україні.
3. Підстави та умови провадження в суді присяжних.
4. Порядок формування списку присяжних та їх виклику.
5. Процесуальний статус присяжного.
6. Підстави та процесуальні умови усунення присяжного від подальшої участі у судовому розгляді.
7. Процесуальний порядок наради і голосування в суді присяжних.

Завдання

1. Вироком районного суду Карвича засуджено за: п. 1 ч. 2 ст. 115 КК України до позбавлення волі на строк десять років; ч. 2 ст. 15 і п. 13 ч. 2 ст. 115 КК України до позбавлення волі на строк тринадцять років. Відповідно до ст. 70 КК України Карвичу визначено остаточне покарання – позбавлення волі на строк тринадцять років.

Карвича визнано винним у тому, що він проти ночі, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, знаходячись у будинку, за адресою м. Харків, вул. Пушкінська 111, на ґрунті раптово виниклих особистих неприязних стосунків завдав Пушкову кухонним ножем три удари в область грудної клітки, від чого останній помер на місці. Після цього Карвич з метою безперешкодного зникнення з місця вчинення злочину, завдав Самсонову ножем два удари у передню частину тулуба, а також шість різаних ран в область спини, заподіявши останньому тяжкі та легкі тілесні ушкодження. Смерть Самсонова

не настала з причин, незалежних від волі Карвича, оскільки потерпілому була надана своєчасна медична допомога.

Під час перегляду вироку районного суду в апеляційному порядку Карвич заявив, що чув, що в Україні діє суд присяжних і він бажає, щоб його справа в апеляційній інстанції слухалася саме судом присяжних.

Як має діяти суд апеляційної інстанції?

2. До районного суду надійшов складений у кримінальному провадженні обвинувальний акт за обвинуваченням Куліша у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого п. 9 ч. 2 ст. 115 КК України. До обвинувального акту додано клопотання Куліша про слухання його справи судом присяжних. Ухвалою суду призначено судові засідання у кримінальному провадженні у складі двох професійних суддів і трьох присяжних засідателів.

Після відбору основних присяжних, стало неможливим відібрати запасних присяжних.

Який порядок формування суду присяжних? Як має діяти суд у такому випадку? Як має діяти суд, якщо призначені присяжні не з'являються в суд для виконання своїх обов'язків?

3. Під час підготовчого судового засідання за обвинуваченням Кардаша у вчиненні злочину, передбаченого п. 4 ч. 2 ст. 115 КК України суд надав обвинуваченому пам'ятку про його права та обов'язки, у переліку яких було зазначено право обвинуваченого на розгляд його справи судом присяжних. Обвинувачений, ознайомившись зі змістом пам'ятки поставив свій підпис про її отримання.

За наслідками судового розгляду суд ухвалив обвинувальний вирок.

Не погоджуючись з вирокіом місцевого суду, захисник Кардаша подав апеляційну скаргу, в якій вказав на істотне порушення судом першої інстанції норм кримінального процесуального закону, зокрема, суд не роз'яснив йому право на розгляд його справи судом присяжних.

Прокурор під час судового розгляду в апеляційній інстанції не погодився з позицією захисника та зазначив, що в пам'ятці про права обвинуваченого таке право зазначено, обвинувачений це знав, що підтверджує його підпис.

Вирішить ситуацію, що сталася.

4. В апеляційній скарзі захисник та обвинувачений посилалися на недотримання присяжними своїх обов'язків із здійснення правосуддя, у зв'язку з тим, що присяжні неодноразово спілкувалися із потерпілими. З огляду на це захисником було заявлено відвід присяжних, який судом першої інстанції не був задоволений. В ухвалі, якою відмовлено в задоволенні відводу присяжним, суд визнав факт спілкування присяжних із потерпілими, але зазначив, що «вони із-за ввічливості лише вітали та прощалися з усіма учасниками кримінального провадження».

Чи законною є скарга сторони захисту? Оцініть дії суду першої інстанції. Які підстави та порядок відводу присяжного?

5. Апеляційний суд задовольнивши скаргу прокурора, своїм вироком скасував вирок суду присяжних суду першої інстанції, яким було виправдано громадянина Лисенка, обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого п. 7 ч.2 ст. 115 КК України. Однією із підстав для скасування вироку стало те, що одним із присяжних під час перебування суду в нарадчій кімнаті та ухвалення вироку надано інтерв'ю кореспонденту газети «Батьківщина», в якому розголошено відомості стосовно суті кримінального провадження та висловлено позицію про невинуватість обвинуваченого. Крім того, прокурором в апеляційній скарзі було зазначено, що цей присяжний утримався від голосування та не бажав розглядати питання визначення міри та розміру покарання обвинуваченого, а це, відповідно, є підставою для відводу присяжного, що судом першої інстанції не було враховано.

Оцініть дії суду першої та апеляційної інстанції і доводи прокурора.

6. Судом присяжних розглядається кримінальне провадження за обвинуваченням Устименка у вчиненні злочину, передбаченого ст. 112 КК України. Для розгляду вказаного кримінального провадження відповідно до положень ст. 387 КПК України, зокрема, відібрано запасних присяжних Зініну та Омельченка.

У судовому засіданні 17 грудня о 14 год. 30 хв. не з'явився запасний присяжний Омельченко та повідомив суд, що не зможе у подальшому брати участь у судовому розгляді кримінального провадження, оскільки під час судових засідань дуже нервується та хвилюється і взагалі почуває себе погано в обстановці судового засідання, а тому просив його звільнити від виконання обов'язків у вказаному кримінальному провадженні.

Заслухавши прокурора та захисника, які не заперечували проти викладеного, судом присяжних було прийняте рішення про усунення Омельченка від подальшої участі в судовому розгляді.

Оцініть рішення суду.

7. Під час судового розгляду по обвинуваченню Малихіна у вчиненні злочину, передбаченого п. 4 ч. 2 ст. 115 КК України захисник нагадав суду присяжних, що вже сплило два місяці з моменту надходження до суду обвинувального акту, а тому заявляє клопотання про зміну запобіжного заходу обвинуваченому з тримання під вартою на особисте зобов'язання. Крім того, подав клопотання про визнання доказу – протоколу освідування, очевидно недопустимим доказом, оскільки відповідна слідча дія під час досудового слідства була проведена без присутності захисника.

Суд присяжних, порадившись в залі судового засідання, постановив ухвалу про продовження тримання обвинуваченого під вартою. Після цього головуючий рушив у нарадчу кімнату для вирішення питання про визнання доказу недопустимим.

Оцініть дії головуючого суду присяжних.

Рекомендована література:

1. Кошинець В. В., Наливайко Є. О. Процесуальна діяльність прокурора у суді присяжних: проблеми та шляхи вирішення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція.* 2020. № 46. С. 170-173.

2. Колодчин В. В., Туманянц А. Р. Повноваження прокурора в судовому провадженні у першій інстанції: монографія. Харків: Оберіг, 2016. 228 с.

3. Лапкін А. В. Прокурор у кримінальному провадженні: теоретичні, правові та організаційно-методичні проблеми: монографія. Харків, Право. 2020. 1304 с.

4. Провадження у суді присяжних: бінарна відеолекція , автори: д.ю.н. Тітко І. А. та к.ю.н. Тищенко О. І. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iT0vTv-awys&t=2s>.

5. Солодков А.А. Теоретичні основи та практика здійснення провадження в суді присяжних в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 : / Укр. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 219 с.

6. Туманянц А. Р. Прокурор у суді присяжних: участь у судовому слідстві. *Університетські наукові записки.* Хмельницький, 2005. № 3. С. 285-287.

ТЕМА 6. СПЕЦІАЛЬНЕ ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ ТА СУДОВЕ ПРОВАДЖЕННЯ

Питання для обговорення:

1. Спеціальне («заочне») кримінальне провадження як механізм забезпечення реалізації принципу невідворотності кримінальної відповідальності осіб, які вчинили кримінальне правопорушення та переховуються від органів кримінальної юстиції.

2. Міжнародні стандарти захисту прав особи під час здійснення «заочного» кримінального провадження.

3. Підстави та умови для здійснення спеціального кримінального провадження у національному законодавстві.

4. Порядок набуття особою процесуального статусу підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення під час спеціального досудового розслідування.

5. Порядок ініціювання спеціального досудового розслідування. Вимоги до клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування та роль прокурора у забезпеченні його належного процесуального оформлення.

6. Процесуальний порядок розгляду клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування та види рішень за результатами такого розгляду.

7. Особливості порядку вручення процесуальних документів підозрюваному, обвинуваченому при здійсненні спеціального досудового

розслідування та спеціального судового провадження і проведення процесуальних дій.

Завдання

1. Слідчий Матолич 18.07. звернувся до слідчого судді із клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування кримінального провадження щодо Коновалової, у зв'язку із інкримінованим їй діянням, передбаченим ч. 5 ст. 191 КПК України.

Слідчий суддя 11.08. розглянув це клопотання. Із матеріалів кримінального провадження було з'ясовано, що у період з 2011 до 2012 рр. Коновалова, будучи службовою особою санаторію «Каштан» (головним бухгалтером), зловживаючи службовим становищем, привласнила гроші в особливо великому розмірі – 385627,39 грн. У зв'язку з цим, 30.11.2012 р. вона була повідомлена про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК України, та застосовано запобіжний захід у вигляді особистого зобов'язання. Після цього підозрювана на виклики слідчого не з'являлась, та 04.07.2013 постановою слідчого її оголошено в міжнародний розшук, а ухвалою слідчого судді від 24.09.2013 стосовно неї було обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою (без її участі).

У судовому засіданні слідчий і прокурор підтримали клопотання та наполягали, що, з огляду на матеріали кримінального провадження, існують достатні підстави вважати, що Коновалова умисно переховується від слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності впродовж останніх років.

Дослідивши усі надані матеріали, заслухавши прокурора та слідчого, слідчий суддя задовольнив клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування.

Проаналізуйте процесуальну ситуацію. Чи обґрунтоване рішення прийняв слідчий суддя? Які обставини підлягають встановленню та перевірці слідчим суддею під час розгляду клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування? Розкрийте сутність понять «державний розшук», «міждержавний розшук» і «міжнародний розшук», назвіть підстави та порядок їх застосування.

2. Слідчий суддя за участю прокурора, захисника обвинуваченого розглянув у відкритому судовому засіданні клопотання прокурора про здійснення спеціального досудового розслідування у кримінальному провадженні від 22.12.2012 р. за підозрою Маренко, без постійного місця проживання, раніше не судимого, у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України.

У судовому засіданні прокурор просив слідчого суддю задовольнити подане клопотання. Захисник заперечував проти задоволення клопотання, мотивуючи це тим, що, на його думку, вжито не достатньо заходів щодо розшуку обвинуваченого.

У ході розгляду клопотання було допитано свідка Потапенко, який пояснив, що є рідним братом обвинуваченого, однак відносини з останнім не підтримує з 1994 р., де може знаходитися на цей час останній йому не відомо. Він також додав, що близько 5-6 років ніхто з слідчих його брата не шукав та не цікавився його місцезнаходженням.

Слідчий суддя встановив, що клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування не містить відомостей щодо оголошення Маренко у міжнародний розшук, слідчі дії щодо розшуку з 2013 р. не проводилися, тобто вжито недостатньо заходів, для того щоб прийти до висновку про те, що підозрюваний Маренко переховується від органів слідства з метою уникнення кримінальної відповідальності, тому слідчий суддя відмовив у задоволенні клопотання, вказавши, що ухвала оскарженню не підлягає.

Оцініть дії учасників провадження.

3. Слідчий Семенов 23.02. звернувся до слідчого судді Приморського районного суду м. Одеси з клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування кримінального провадження від 2.01. щодо підозрюваного Симонова, якого підозрюють у вчиненні злочинів, передбачених у ч. 2 ст. 260 і ч. 1 ст. 258³ КК України.

У клопотанні слідчий зауважив, що підозрюваного Симонова було оголошено у розшук 11.02., про що додав до клопотання відповідні підтверджуючі документи. Також у клопотанні йшлося про те, що Симонов ухилився від кримінальної відповідальності та навмисно переховується від органів досудового розслідування, що підтверджено показаннями свідків сусідів, а також показаннями ще одного підозрюваного у цьому кримінальному провадженні – учасника створеної Симоновим терористичної організації. Слідчий у судовому засіданні надав слідчому судді підтвердження факту оголошення у засобах масової інформації про виклик підозрюваного. Як докази факту відсутності підозрюваного за останнім відомим органам досудового розслідування місцем проживання слідчому судді були надані показання його мати та відповідні рапорти співробітників оперативних підрозділів.

Оцініть процесуальну ситуацію та вкажіть, яке рішення повинен прийняти слідчий суддя.

4. Слідчий у кримінальному провадженні 12.11. звернувся до суду з клопотанням, погодженим з прокурором, про здійснення спеціального досудового розслідування у кримінальному провадженні, внесеному в ЄРДР від 11.09., за підозрою Ахмедова, у вчиненні злочину, передбаченого ст. 111 КК України.

У клопотанні слідчий вказав, що Ахмедов обґрунтовано підозрюється в учиненні злочину, передбаченого ст. 111 КК України, що підтверджується зібраними у кримінальному провадженні доказами. Він ухиляється від слідства та суду. Так, будучи проінформованим про здійснення відносно нього кримінального провадження, Ахмедов 11.10. виїхав через пропускний пункт «Сеньківка» Чернігівської обл. за межі території України та не повернувся.

Ухвалою слідчого судді від 17.10. надано дозвіл на затримання підозрюваного з метою його приводу до суду для участі в розгляді клопотання про обрання йому міри запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

24.11. слідчий суддя розпочав розгляд цього клопотання. В судовому засіданні слідчий клопотання підтримав та просив його задовольнити з підстав викладених у клопотанні. Захисник підозрюваного просив відмовити у задоволенні клопотання, посилаючись на те, що клопотання неодноразово поверталися до прокуратури, а тому задоволенню не підлягає на підставі ч. 3 ст. 297⁴ КПК України.

Проаналізуйте процесуальну ситуацію. Яке рішення має прийняти слідчий суддя?

Рекомендована література:

1. Афанасьєв В. В. Проблеми відповідності спеціального кримінального провадження (in absentia) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. *Юрист України*. 2018. № 1. С. 35–42.

2. Баулін О., Мазур О. Гарантії прав підозрюваного під час здійснення спеціального досудового розслідування. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2018. № 1 (17). С. 1–11.

3. Коперсак Д. В. Спеціальне досудове розслідування кримінальних правопорушень та практика Європейського суду з прав людини. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 4. Т. 2. С. 160–165.

4. Лазукова О. В. Спеціальне досудове розслідування: напрями вдосконалення. *Особливості процесуального доказування у кримінальних провадженнях про злочини, вчинені на тимчасово окупованих територіях*: матер. II «круглого столу» (м. Київ, 3 листоп. 2017 р.). Київ: Нац. акад. прокуратури України, 2018. С. 64–66.

5. Лазукова О. В. Спеціальне кримінальне провадження щодо осіб, які переходять від органів досудового розслідування з метою уникнення від кримінальної відповідальності на тимчасово окупованій території. *Теоретичні питання юриспруденції і проблеми правозастосування: виклики XXI століття*: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції. 20.11.2020 р., м. Харків. 2020. С. 161–163. URL: <https://www.academia.edu/45696202>.

6. Лапкін А. В. Прокурор у спеціальному досудовому розслідуванні (in absentia). *Правові горизонти / Legal horizons*, 2018. С. 107–111. URL: https://law-review.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/04/№1326_2018-107-111.pdf.

7. Лисенко М. О. Проблеми здійснення спеціального досудового розслідування в особливих умовах. *Протидія злочинності: теорія та практика*: матеріали VII Всеукр. наук.-практ. конф. (19 жовт. 2016 р.). Київ, 2016. С. 372–374.

8. Методичні рекомендації щодо процесуального керівництва спеціальним досудовим розслідуванням, розроблені ГПУ. Київ, 2017. 65 с.

9. Нагорнюк-Данилюк О. О. Спеціальне кримінальне провадження в кримінальному процесі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / М-во внутр. справ України, Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро, 2016. 239 с.

10. Цюприк І. В., Алексєєва-Процюк Д. О. Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень щодо деяких категорій осіб. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2016. № 1. С. 157–171.

11. *Право України*. 2015. № 7: Актуальна тема номера: «Заочне кримінальне провадження в Україні: актуальні питання». 200 с.

12. Шумейко Д. О. Здійснення спеціального кримінального провадження в Україні: теорія і практика: монографія. Київ: Алерта, 2020. 438 с.